

" Waterkwaliteit en visbestand in de rivier de Herk anno 2020 "

1. Inleiding

De rivier de Herk ligt in de provincie Limburg.

Langs de Herk liggen onder meer de gemeenten Hoepertingen , Wellen , Alken , Sint-Lambrechts-Herk , Stevoort en Herk-de-Stad.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De gegevens van het jaar 2019 zijn nog niet volledig, waardoor 2018 als de laatste toestand weergegeven wordt.

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: stikstof, fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) van de Herk en de Kleine Herk is ontoereikend in 2015 en in 2018.

De totale biologische waterkwaliteit van de Herk en de Kleine Herk voor 2015 en 2018 is matig.

b) Toekomstperspectieven

Bij de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 wordt opnieuw gewerkt met een gebiedsgerichte prioritering. Voor elk waterlichaam zal de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) bepalen hoe groot de doelafstand nog is, welke acties er nog genomen moeten of kunnen worden om die doelafstand te overbruggen en of het haalbaar en betaalbaar is om alle acties nog voor 2027 te implementeren. Voor de waterlichamen waarvoor geconcludeerd wordt dat dit niet haalbaar of betaalbaar is, zullen in de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 aangepaste, tussentijdse doelstellingen gemotiveerd worden. De stroomgebiedbeheerplannen zullen naast generieke beleidsmaatregelen ook gerichte actieprogramma's bevatten om de noodzakelijke verbetering van de waterdoelstellingen te kunnen realiseren.

De CIW zal de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 afwerken tegen juni 2020. Het openbaar onderzoek start in september 2020.

Gelet op de nog te overbruggen doelafstanden voor de hogervermelde biologische, fysisch-chemische en chemische parameters, en de tijd die nodig zal zijn om alle noodzakelijke acties daartoe op het terrein te budgetteren en te realiseren, is de inschatting op basis van de huidige inzichten dat de goede ecologische toestand van de Herk pas zou worden gehaald tegen 2033. Enkel met een exceptionele inspanning van alle overheden en betrokkenen waaronder de gemeentelijke rioolbeheerders gedurende de eerstkomende paar jaar zou deze termijn kunnen

worden ingekort tot één planperiode, gevolgd door een natuurlijke herstelperiode die nodig is om de goede toestand te bereiken voor de biologische kwaliteitselementen.

3. Afvissingen

a) Vergelijking vroegere afvissingen in 1995, 2000 en 2005

Op de Herk werden tijdens de afvissing van 2005 acht vissoorten gevangen namelijk : driedoornige stekelbaars, blankvoorn, gibel, riviergrondel, karper, blauwbandgrondel, biermpje en kopvoorn. De soortendiversiteit per locatie was laag en varieerde van 4 tot 6 soorten met een gemiddelde van 5. Riviergrondel en in tweede instantie biermpje domineerden de Herk.

De hoogste densiteit werd gevangen aan de Dorpsmolen Stevoort te Hasselt, hier werd 62 kg/ha gevestig. Op de meest stroomafwaarts gelegen locatie, in Herk-de-Stad aan de molen werd het minst gevestig, namelijk 8 kg/ha. Hier werden ook slechts enkele riviergrondels en geen biermpje gevestig, het is driedoornige stekelbaars die op deze locatie de visstand domineerde. In Borgloon, aan de nieuwe molen werd er 18 kg/ha gevestig.

Ten opzichte van vroeger verzamelde gegevens zijn er wel wat verschuivingen vast te stellen.

1. Daar waar in de campagne van 2005 aan de Dorpsmolen Stevoort, de hoogste soortendiversiteit en densiteit werd gevestig, werd in 1995 geen vis gevestig en in 2000 enkel blauwbandgrondel gevestig. De visindex op deze locatie is dan ook verschoven van een “slechte”, naar een “ontoereikende” en tenslotte naar een “matige” status .

De meest stroomopwaartse locatie te Borgloon krijgt de status “ontoereikend” in de jaren 1995 en 2005. Enkel in 2000 scoorde deze locatie een “matige” kwaliteit. In 2000 werd dan ook op deze locatie het meeste vis gevestig (47 kg/ha).

2. In 2005 werd aan de molen in Herk-de-stad het minst gevestig, in 1995 echter werden hier maar liefst 14 soorten gevestig met een totale biomassa van 146 kg/ha waaronder de beschermde en zeldzame grote modderkruiper. Hier werd dan ook de grootste soortendiversiteit en densiteit gevestig. In 2000 werden hier al maar 7 soorten meer gevestig maar was hiermee nog steeds de locatie met het meest aantal soorten met een vangst van 7 kg/ha. De visindex evolueerde dan ook van een “matige kwaliteit” in 1995 naar een “ontoereikende kwaliteit” in 2000 en 2005.

3. In de locatie op de Herkebeek, een zijbeek van de Herk, werden slechts drie soorten aangetroffen: drie- en tiendoornige stekelbaars en het biermpje. In totaal werden er 456 exemplaren gevestig voor een biomassa (vooral driedoornige stekelbaars) van 37 kg/ha. In 2000 ving men op deze locatie acht soorten; de reeds vermelde en blankvoorn, blauwbandgrondel, gibel, riviergrondel en winde met 667 individuen voor een biomassa van maar liefst 332 kg/ha (vooral gibel en blankvoorn waren hier verantwoordelijk voor de gevestig biomassa). In 1995 werden drie soorten bovengedaald: blankvoorn, gibel en riviergrondel met een biomassa van 3 kg/ha. In 1995 en in 2005 is de status “ontoereikend” in 2000 was die “matig”.

b) Recentste visbestandgegevens

Sinds 2013 wordt door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) de visfauna in Vlaamse stromende wateren opgevolgd met het geïntegreerd referentiemetnet voor zoetwatervissen in Vlaanderen. Het meetnet is afgestemd op de informatienoden van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en van het Natura 2000-netwerk. De monitoring is gericht op het bepalen van de Ecologische Kwaliteit Ratio (EQR). Het meetnet heeft een bemonsteringsperiodiciteit van 6 jaar (terugkeerperiode op dezelfde plaats). Het meetnet bevat 4 meetpunten op de Herk.

1. Eén locatie werd bemonsterd in 2019, twee in 2016 en één in 2015.

De Herk wordt bemonsterd door middel van elektrovisserij. In totaal werden 11 soorten vastgesteld. Riviergrondel is de meest gevangen soort op de Herk, gevolgd door bierpje en driedoornige stekelbaars. Op de meest stroomopwaartse locatie werd enkel driedoornige stekelbaars gevangen.

De op basis van de vangsten geraamde aantallen en gewichten van elke soort worden per staalnamepunt weergegeven in Tabel A (=bijlage 3).

Voor het bepalen van de 'grootte' van het visbestand worden drie variabelen gebruikt die gecombineerd worden in een internationaal aanvaarde index, de Ecologische Kwaliteit Ratio (EQR), met name het aantal soorten, de biomassa en het aantal individuen per soort. Op de meest stroomopwaartse locatie ving men enkel driedoornige stekelbaars, de Herk scoort hier een 'slechte kwaliteit'. Op twee locaties wordt een 'goede kwaliteit' gehaald. Het is voor de eerste keer dat er locaties op de Herk een 'goede kwaliteit' scoren. De meest stroomafwaartse locatie scoort een 'matige kwaliteit'. De scores zijn weergegeven in Tabel B (=bijlage 4).

2. Het INBO volgt het visbestand op de Herk sinds 1995.

Daar waar men in de campagnes van 2005 en 2009 een totaal van 8 soorten ving, steeg de diversiteit, naar 14 soorten in 2012 om nu opnieuw lichtjes te zakken tot 11 soorten. De laatste vier campagnes is de visstand vrij vergelijkbaar (2005, 2009, 2012 en 2015-2019) omdat het steeds dezelfde soorten zijn die domineren, namelijk driedoornige stekelbaars, bierpje en riviergrondel (al dan niet in een andere dominantievolgorde). Toch stelt men een kwaliteitsverbetering vast. Daar waar de EQR's in vorige campagnes nog 'ontoereikend' tot 'matig' scoorden, kon men nu al op twee van de vier locaties een 'goede kwaliteit' vaststellen.

3. Opmerkelijke vangsten.

In 1995 deed het INBO op de Herk een opmerkelijke vangst. Men ving toen de grote modderkruiper. Deze soort is uiterst zeldzaam in Vlaanderen en sindsdien ving men deze soort niet meer op de Herk. In 2012 ving men er ook kwabaal. Kwabaal is een soort die niet langer in Vlaanderen voorkwam en waarvoor een kweek- en uitzettingsprogramma werd opgestart. Deze soort werd in het kader van herintroducties uitgezet op de Herk.

Alle resultaten zijn terug te vinden in rapporten op de INBO website (<https://pureportal.inbo.be/>) en in de INBO databank (VIS: <http://vis.inbo.be>).

Tabel A

Bijlage 3. Effectieve vangst per soort en per staalnameplaats op de locaties bemonsterd op de Herk uitgedrukt in Catch Per Unit of Effort (CPUE) in G/100 m (gram/100 m) en N/100 m (aantallen/100m)

Nummer		baars	bermpje	blankvoorn	blauwbandgrondel	driedoornige stekebaars	grijsel	palting	rietvoorn	rivergrondel	tiendoornige stekebaars	zonnelbaars	Totaal
61020100	G/100m					11,1							11,1
2016	N/100m					6							6
61220150	G/100m	602	1037,7	1491,9	5,6	20,3	291,6	1874,8	51,6	4800,8		39,8	10216,1
2019	N/100m	28	257	47	1	12	3	18	1	411		1	779
61220200	G/100m		526,7			72,7		529,1		3897			5025,5
2015	N/100m		92			64		1		308			465
61220250	G/100m		11,5			0,25		40,6		0,65	0,4		53,4
2016	N/100m		4			0,5		0,5		1	0,5		6,5

Tabel B

Bijlage 4. Ecologische kwaliteitsratio (EQR) op de verschillende bemonsterde locaties op de Herk

Nummer	Waterloop	Waterlichaamnummer	jaar	EQR	Appreciatie
61020100	HERK	L111_1074	2016	0,2	slecht
61220150	HERK	VL05_108	2019	0,63	goed
61220200	HERK	VL05_108	2015	0,65	goed
61220250	HERK	VL05_108	2016	0,57	matig

VERBEIREN Marc

april 2020

{ **BRON** : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhal DEMIR :
 “ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2019-2020 , vraag nr. 522 van 26 maart 2020 } .